

maal. Jeg kan i denne Henseende henholde mig til de Grunde, jeg har udviklet saavel ved Sagens første Behandling her, som under den forrige Rigsdagssession. Der er endnu blevet gjentaget den Indvending imod Forslaget, at man derved skulde tillægge Fæsterne en aldeles ubjæmlet Forrettighed til de Gaarde, de have i Fæste; men der er, vel at mærke, her ingen Tale om nogen Indskrænkning i en Rettighed, som allerede eksisterer. Her er Spørgsmaal om at give Fideicommissbesidderne en Ret til at sælge deres Bøndergods, som de for Tiden ikke have, og som de ikke kunde have faaet ved Bevilling uden under den Betingelse, at Fæsterne derved fik Fortrin. Der gives dem altsaa en ny Rettighed, som alene gives under en vis Betingelse, og jeg veed ikke, hvorledes her kan tales om Indskrænkninger. Ja, vistnok er det saa, at, dersom det Lovudkast, som her omhandles, allerede var Lov, og dersom det, som er fremkommet som et Undringsforslag dertil, fremkom som Forslag til en ny Lov, saa var det en indskrænkende Lov; men, da hiint Lovudkast ikke endnu er Lov, kan man paa ingen Maade sige, at det er en Indskrænkning, naar det hedder: det skal for Fremtiden under de og de nærmere Betingelser være Lehn- og Fideicommissbesiddere tilladt at afhænde deres Bøndergods, saaledes nemlig, at Fæsterne derved have Fortrinnet. Fæsterne have vel ikke nogen juridisk Rettighed til at faae Gaardene fremfor Andre; men de have en i de naturlige Forhold og i de sædvanmæssige Forhold begrundet fortrinlig Afgang dertil, og denne Afgang bør Lovgivningen ikke berøve dem ved at give en ubetinget Salgsrettighed, som kunde komme dem til stor Skade og mulig kunde blive til de fleste paa saadanne Godser boende Familiens Udælgelse. Det er fremdeles sagt, at der ingen Selveiendom kan fremmes, naar Fæsterne skulle være de Eneberettigede, fordi der saa ingen Concurrence var, og der saa altsaa ikke vil blive budt Noget, hvormed Lehn- eller Fideicommissbesidderne kunne være tjente. Men der er en Concurrence imellem at sælge og ikke at sælge. Lehn- eller Fideicommissbesidderen skal ikke være forpligtet til at sælge; han sælger altsaa ikke, naar han ikke

kan være tjent dermed, og det er naturligt, at han ikke sælger uden at faae en passende Sum. Jeg taler ikke her om de Motiver, som en Lehn- eller Fideicommissbesidder kunde have til at foretage Handelen paa en Maade, der kunde præjudicere hans Succesorer og være ham selv fordeelagtig, men om Afhændelser, forsaavidt de iøvrigt gaae ærligt til. Der er ogsaa sagt, at Familiens Interesse fordrer, at Godset maa kunne sælges til Enhver, siden det ellers ikke bliver solgt til en passende Sum; men jeg troer, at man vil kunne faae en aldeles passende Sum hos Fæsterne i Almindelighed, og, er der enkelte Fæstere, er der endogsaa en Mængde af Fæstere paa hans Gods, som ikke skjøtte om Eiendom paa de Vilkaar, saa lad dem bide indtil Omstændighederne forandre sig saaledes, at de dermed kunne være tjente. Thi Selveiendom er vel et Gode, men det er dog ikke et ubetinget Gode, som man skal tilvejebringe ved Midler, der kunne være til Manges Udælgelse. Men jeg troer, at Fæsterne ere villige til at modtage Selveiendom under antagelige Vilkaar; derpaa har man ogsaa mange Erfaringer. Ifølge de Bevillinger, der især i den senere Tid ere udstedte, har det udtrykkelig været gjort til Betingelse, og næsten alle de Overgange til Selveiendom eller Arvefæste, som forhen have fundet Sted, ere skete til Fæsterne, og Tingen har havt god Fremgang, ogsaa i de senere Aar; navnlig havde den første af de Bevillinger, der i de senere Aar blev udstedt, som var for Grevskabet Knuthenborg, i Begyndelsen meget god Fremgang. Siden blev den standset, da der opstod Formodning om, at man kunde faae Besiddelsen paa endnu fordeelagtigere Vilkaar end de, der vare tilbudne. Fæsterne vilde blive meget skuffede, dersom der nu blev udgivet en Lov, hvorefter disse Besiddelser ligesaagodt kunne sælges til Andre. Men jeg troer netop, at Familien i højeste Grad er interesseret i, at Afhændelsen ikke maa skee uden til Fæsterne. Thi dersom man kan afhænde til Fremmede, og navnlig under saadanne nærmere Bestemmelser, som Lovudkastet gaaer ud paa, saa er der aldeles intet Ginderligt i, at en Lehn- eller Fideicommissbesidder en masse sælger sit Gods til en eller anden Enkelt, som han ønsker at over-